

IZVOR NORME V PREVODNIH BESEDILIH

Damjan Popič, Vojko Gorjanc
Filozofska fakulteta, Ljubljana

UDK 81'255:81'271.1:316.775.2/3

Članek predstavi načrt, kako z empirično analizo ugotoviti sekundarne posege v prevodna besedila na Slovenskem. Izhaja iz predstavitev prevodnih norm, ki se v določenem času oblikujejo v specifičnem kulturnem okolju, pri čemer za slovenski prostor velja, da v prevodni kontekst močno posegajo sekundarni sporočevalci, predvsem lektorji, ki lahko izrazito vplivajo na končno obliko besedila. Predstavimo načrt za izgradnjo korpusa, ki bo omogočal vpogled v del prevodnega procesa, ko v avtorsko prevodno besedilo vstopajo sekundarni sporočevalci. Predvidevamo, da bodo rezultati pokazali, v kolikšni meri si sekundarni sporočevalci s preoblikovanjem besedil prilaščajo vlogo sporočevalca.

lektura, prevod, prevodne norme, jezikovni vpliv

The paper proposes a method of determining influences on Slovene translations by means of empirical analysis. It is based on translation norms that come about in a specific environment and constantly define the translator's work. In Slovenia and its cultural environment it is customary that translations are subjected to intense language revision that can have a significant influence on the final text. We present the outline of a corpus that will enable users to see the effect of language revision on translations and the subsequent changes to texts in different categories. The results are expected to demonstrate the extent to which language revisers assume the role of authors by altering translations.

language revision, translation, translation norms, language influence

1 Uvod

Prevodi se v določenem kulturnem okolju podrejajo splošnim družbenim vrednotam, saj prevajalci delujejo v določeni kulturni skupnosti, ki določa, kaj je sprejemljivo in kaj ne. Tako kot si splošne družbene norme pridobimo v procesu socializacije, tudi prevajalci v procesu prevajalske socializacije prevzamejo norme prostora, v katerem delujejo, saj nepriklaganje oz. neupoštevanje normativnega sistema privede tudi do družbenih sankcij (Toury 1995: 55). V ta kontekst se v slovenskem jezikovnem okolju vključujejo tudi sekundarni sporočevalci, lektorji, revizorji in (morebitni) drugi soudeleženi v procesu sporočanja. Temeljna lastnost lektorskega dejanja, tudi ko gre za prevodni proces, je jezikovna intervencija, saj se posega v že obstoječe besedilo, torej v besedilo, ki že ima svojega avtorja (Vitez 2009: 393), v našem

primeru tudi prevajalca. Ugotovljeno je bilo, da so ti posegi pomemben dejavnik prevajalskega procesa, pri proučevanju jezika pa relativno neulovljivi, saj je težko objektivno določiti njihovo intenziteto, še težje pa izvore ter njihovo naravo (Popič 2009). V nadaljevanju tako predstavljamo načrt, kako pristopiti k empirični analizi jezikovnih intervencij, pri kateri bomo s korpusnim pristopom lahko pokazali na delež posegov v avtorsko besedilo, dobljeni kvantitativni podatki pa bodo uporabni tudi za nadaljnjo analizo izvorov intervencij in razlogov za raznovrstne posege v besedilo.

2 Norme v (prevodnih) besedilih

Prevodne norme¹ se oblikujejo v prostoru in času med prevajalci in drugimi akterji v okviru prevodnega polja, in sicer glede na širše kulturne okoliščine, pričakovanja in pri-

lagoditve, kjer se izhodiščne norme so-postavljajo normam ciljne kulture (Touy 1995: 56). Ko govorimo o knjižnem jeziku, so jezikovne norme drugače družbeno regulirane. Tudi te so sicer posledica nenehnega prilagajanja družbenemu in kulturnemu okolju, neke vrste obstoječemu družbenemu idealu (Béjoint 2000: 116, 121), in so tako odsev trenutne ideologije; seveda tudi v slovenskem (jezikoslovnem) prostoru (Stabej 2012). A jezikovno normo za razliko od prevodnih norm zaznamuje (jezikovna) intervencija (Vidovič Muha 2003: 9), družbeno reguliranje s pozicije moči tistega, ki v določenem trenutku jezikovne fenomene interpretira in o njih razsoja (Gorjanc 2012a: 146–147).

2.1 Jezikovna norma in njeno vzpostavlanje

Norme torej razumemo kot ravnanje v skladu z ustaljenimi, sprejetimi praksami, v jezikoslovnih okvirih pa o njej govorimo predvsem v povezavi z normo knjižnega jezika. Rečemo lahko, da se norma vzpostavi takrat, ko se omenjena splošna prepričanja o tem, kaj je prav in kaj narobe v določenem kontekstu, pretvorijo v konkretna navodila, napotke, kaj je v določenem trenutku dovoljeno ali prepovedano, sprejemljivo ali manj sprejemljivo (Touy 1999: 14).

Zaradi specifik slovenskega prostora se pri nas veliko več kot z normo ukvarjamo s kodifikacijo, predvsem zato, ker ima slovensko tradicionalno jezikoslovje, ki s pozicije moči oblikuje kodifikacijo v podobi pravopisnih priročnikov, za seboj dolgo in pestro zgodovino poskusov vplivanja na normo, čeprav bi moralo pri kodifikaciji iti predvsem

za eksplicitacijo norme kot jezika nasploh. Prav tako je v sodobnem slovenskem jezikoslovju najbolj izpostavljena norma knjižnega jezika, »tako da v izrazijskem smislu izraz norma vključuje najprej normo knjižne jezikovne zvrsti in ne jezika nasploh« (Dobrovoljc 2004: 10). To, kar pa jezikovno normo ločuje od knjižne norme, so predvsem interiorizacija, pisna oblika, variantnost in pa – prestižnost (Nebeská 1999: 17–21).

2.2 Prevodne norme

V nasprotju z jezikovno normo so prevodne norme v novejšem, sociološkem gledanju na prevodoslovje razumljene kot podstat prevajalskega procesa in kot kriteriji, v okviru katerih lahko ta proces presojujamo. To pomeni, da poklic prevajalca zajema predvsem družbeno perspektivo in izpolnitev vseh obveznosti, ki jih določena družba vidi kot potrebne za izvajanje tega poklica (Touy 1995: 53). V okolju, v katerem prevajalec deluje, so vse prevodne norme ves čas aktivne, med procesom prevajanja pa se prevajalec nenehno giblje med mejami sprejemljivega in nesprejemljivega – in v vsakem primeru lahko računa na sankcije, ki so lahko pozitivne ali negativne. Vendar pa pri tem ne gre za kakršnekoli idiosinkratične posebnosti prevajalca niti za zapisana pravila, kakršni so institucionalni slogovni priročniki ipd. (Limon 2009: 16), temveč za zelo diskretne kompromise med vsemi vpletenimi deležniki, ko prevajalec norme privzame rutinsko v tolikšni meri, da je zelo verjetno, da se jih bo držal tudi v situacijah, kjer je možnost negativnih ali kakršnihkoli sankcij majhna (Touy: 1995: 250).

¹ Opomba je na željo recenzenta dodana naknadno, saj meni, da je termin *prevodna norma* »avtorska sintagma«. *Prevodna norma* seveda ni »avtorska sintagma« (avtorjev tega članka), ampak že več kot dve desetletji star koncept v prevodoslovju, ki ima za seboj celo prevodoslovno šolo (Touy 1982, 1995, 1999). Gre za koncept, ki je ustaljen tudi v slovenskem prevodoslovju (Zlatnar Moe 2002; Kocijančič Pokorn 2003, 2009; Limon 2009; Gorjanc 2012b; Popič 2013). Če še enkrat strnjeno povzamemo koncept prevodnih norm: govorimo o socio-kulturni umeščenosti vsake prevodne aktivnosti, o prilagajanju prevajalca specifičnemu kulturno-jezikovnemu okolju na podlagi nezapisanih vodil delovanja glede na to, kaj je v določenem trenutku v tem okolju za določeno situacijo primerno in sprejemljivo (Touy 1995: 51–53). V prevajalskem procesu se prevajalec bolj ali manj svobodno odloča o upoštevanju tovrstnih norm, z neupoštevanjem norm pa tudi tvega, ali in kako bo javnost njegov prevod sprejela (Kocijančič Pokorn 2009: 47).

Razmerje med prevodnimi normami in jezikovno normo z vidika našega razumevanja najbolje opišemo, če rečemo, da je jezikovna norma ena od številnih prevodnih norm, ki vplivajo na prevajalčevo delo in prevodna besedila. Zagotovo ima jezikovna norma med prevodnimi normami izjemno veljavo in je tudi ena pomembnejših, saj sledenje jezikovni normi (ali zavestno kršenje le-te) temeljno vpliva na jezikovni del prevajalskega procesa (Gorjanc 2012a, 2012b).

2.3 Vplivi na normo

Ko govorimo o vplivih na normo, s tem mislimo predvsem na notranje- in zunaj-jezikovne momente in dražljaje, ki tako ali drugače vplivajo na podobo jezika. V prispevku se osredotočamo na vplive na normo, ki se realizirajo na podlagi razširjenih in sistemskih mehanskih popravljalnih vzorcev, ki jih udejanja lektorska stroka. Zaradi intenzivnosti besedilne korekcije se podoba jezika spreminja na globalni ravni, vse to pa vpliva na zavest drugih uporabnikov jezika, prevajalci sami pa so soočeni z izrazito negativnimi sankcijami.

Izrazito negativne sankcije lahko odigrajo ključno vlogo pri lektorskih postopkih, saj je zanje v slovenskem okolju značilno intervencionalistično delovanje, ki ne zajema zgolj odprave jezikovnih napak, temveč tudi subjektivno in slogovno spreminjanje besedil (Stabej 2000, Popič 2009), kar pomeni, da se je treba – če želi biti prevajalec s svojim delom sprejet in se izogniti intenzivnemu spreminjanju besedila – prilagoditi tej skrivni paranormi slovenskega jezika. To preprosto pomeni, da prevajalec privzame slogovne izbire v svoj inventar ter začne rutinsko uporabljati sprejeto besedje, da se izogne negativni kritiki.

² Korpus nastaja v okviru doktorske disertacije Damjana Popiča z naslovom *Korpusnojezikoslovna analiza vplivov na slovenska prevodna besedila* pod mentorstvom red. prof. dr. Vojka Gorjanca na Oddelku za prevajalstvo Filozofske fakultete v Ljubljani. Izgradnjo korpusa so podprli Ministrstvo za šolstvo Republike Slovenije, Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS, Filozofska fakulteta v Ljubljani in podjetje Iolar. Pri pripravi korpusa so bili v veliko pomoč tudi sodelavci zavoda Trojina, podjetja Amebis, založbe Pasadena ter organizacij Humanitas in Umanotera.

3 Empirična analiza vplivov na prevodna besedila

V nadaljevanju predstavljamo način objektivne korpusnojezikoslovne predstavitev lektorskih popravkov – in vzorec za raziskavo kakršnihkoli sekundarnih posegov v besedilo, obenem pa predstavljamo tudi tehnične rešitve ter sestavljavske in sistemske pomisleke ob tovrstnih projektih. S taksonomsko kategorijo »lektorirano« je bil sicer že leta 2000 v korpusu FIDA izveden prvi poskus, ki naj bi omogočil, da bi bilo pri korpusnih analizah mogoče raziskati tudi načine lektorskih posegov v besedila (Gorjanc 2005: 52). Taksonomija je bila ohranjena tudi pri korpusu FidaPLUS, vendar ni bila nikoli zares uporabljena pri raziskavah. Kategorija najbrž ni bila primerna za sestavljanje splošnega referenčnega korpusa, temveč bi bilo treba za tovrstne raziskave zbrati poseben, specializiran korpus (Arhar Holdt 2006); v našem primeru takega, ki je namenjen prav raziskavam lektorskih posegov. Eden od razlogov za neuspeh je bil tudi v tem, da konkordančnik ASP 32 (FIDA, FidaPLUS) ni omogočal neposrednih primerjav med lektoriranim in nelektoriranim besedilom, kar pomeni, da bi bilo treba primerjati korpusna besedila v besedilni obliki (Logar Berginc idr. 2012: 126).

3.1 Kako opisati vpliv na jezik

Edina objektivna rešitev za spremljanje jezikovnih popravkov v besedilih, ki temelji na objektivnih ali vsaj objektiviziranih postopkih, je korpusnojezikoslovna analiza. S sodobnimi rešitvami lahko v digitalnem okolju zajamemo celotni proces, ki se odvije od koncepcije besedila pa do njegove končne različice. K temu stremi nastajajoči korpus Lektor,² ki je namenjen spremljanju lektor-

skih popravkov besedil v slovenskem jeziku, tako prevodnih kot tudi avtorskih.

Korpus vsebuje besedila v dveh različicah, in sicer združuje izvorno avtorsko besedilo in lektorirano besedilo. Besedila v digitalni obliki so strukturirana v formatu XML na način, da je izvorno in lektorirano besedilo mogoče prikazati hkrati oz. vzporedno, lektorski posegi pa so opredeljeni s tipi po vnaprej predvideni klasifikaciji. Korpus je dostopen kot besedilo v formatu XML ter na spletu v vmesniku, ki omogoča iskanje tako po besedilu kot po metapodatkih (tipih popravkov, informacijah o lektorju (spol, starost, izobrazba – jezikoslovna/nejezikoslovna, slovenistična/neslovenistična) in po informacijah o izvoru – ali gre za prevod ali avtorsko besedilo). Ključni cilj korpusa je torej možnost objektiviziranega empiričnega vpogleda v procese lektoriranja besedil, posledično pa s tovrstnim korpusom pridobimo tudi uvid v najpogostejše jezikovne napake v slovenskem jeziku (kjer ne gre za preferenčne ali slogovne popravke).

3.2 Opredelitev lektorskih popravkov

Edini način, kako zajeti jezikovne popravke povsem celostno, je ta, da napravimo tipologijo, kakršna je bila sestavljena pri projektu Sporazumevanje v slovenskem jeziku (Bizjak Končar idr. 2012). Ker pa je tovrstna praksa pri izdelovanju korpusa, namenjenega prosti rabi in celotni javnosti, neaplikativna, najbrž celo kontraproduktivna, je bila za reprezentacijo korpusa pripravljena posebna tipologija oznak za popravke.

Oznake se delijo na štiri glavne kategorije:

- slog,
- obliko,
- pravopis in
- skladnjo.

Vsaka od nadkategorij ima nabor podkategorij, ki jih podajamo v nadaljevanju. Podkategorije spremlja zapis z XML-oznako.³

Slog

Dvojnica/variantni zapis/variantna oblika	<lekt tip="slog" podtip="dvojnica_varianta">
Tujka	<lekt tip="slog" podtip="tujka">
Kolokacija	<lekt tip="slog" podtip="kolokacija">
Izbris	<lekt tip="slog" podtip="izbris">
Dodajanje	<lekt tip="slog" podtip="dodajanje">
Prevzemanje	<lekt tip="slog" podtip="prevzemanje">
Vezljivost/vezava	<lekt tip="slog" podtip="vezljivost_vezava">
Besednovrstna pretvorba	<lekt tip="slog" podtip="besednovrstna_pretvorba">
Drugo	<lekt tip="slog" podtip="drugo">

Oblika

Pregibanje domačih osebnih poimenovanj	<lekt tip="oblika" podtip="pregibanje_osebna_domaca">
Pregibanje tujih osebnih poimenovanj	<lekt tip="oblika" podtip="pregibanje_osebna_tuja">
Pregibanje domačih zemljepisnih imen	<lekt tip="oblika" podtip="pregibanje_zemljepisna_domaca">

³ V članku je predstavljen izhodiščni nabor oznak, tj. nabor, ki smo ga pripravili pred začetkom označevanja na podlagi označevanja preizkusnih besedil. Med izdelavo korpusa smo nabor dopolnjevali, končna različica pa bo oblikovana tik pred javno objavo korpusa, ko bodo dokončno znane tudi frekvence posameznih kategorij.

Pregibanje tujih zemljepisnih imen	<lekt tip="oblika" podtip="pregibanje_zemljepisna_tuja">
Pregibanje stvarnih lastnih imen/občnih besed	<lekt tip="oblika" podtip="pregibanje_stvarna_obcna">
Pregibanje pridevnikov	<lekt tip="oblika" podtip="pregibanje_pridevnik">
Pregibanje glagolov	<lekt tip="oblika" podtip="pregibanje_glagoli">
Pregibanje/zapis števnikov	<lekt tip="oblika" podtip="pregibanje_stevniki">
Pregibanje nepregibnih/funkcijskih besed	<lekt tip="oblika" podtip="pregibanje_funkcijska">
Drugo	<lekt tip="oblika" podtip="drugo">

Pravopis

Tipkarska napaka	<lekt tip="pravopis" podtip="tipkarska">
Zapis	<lekt tip="pravopis" podtip="zapis">
Pretvorba besedne zveze v tvorjenko	<lekt tip="pravopis" podtip="pretvorba_v_tvorjenko">
Pretvorba tvorjenke v besedno zvezo	<lekt tip="pravopis" podtip="pretvorba_v_besedno_zvezo">
Sprememba zveze ali tvorjenke: priredno – podredno	<lekt tip="pravopis" podtip="pretvorba_priredno_podredno">
Začetnica pri zapisu stvarnega imena	<lekt tip="pravopis" podtip="zacetnica_stvarno">
Začetnica pri zapisu imen bitij	<lekt tip="pravopis" podtip="zacetnica_bitja">
Začetnica pri zapisu zemljepisnega imena	<lekt tip="pravopis" podtip="zacetnica_zemljepisno">
Začetnica pri zapisu občnega imena	<lekt tip="pravopis" podtip="zacetnica_stavcna">
Stava ločila	<lekt tip="pravopis" podtip="locilo_stava">
Zamenjava ločila	<lekt tip="pravopis" podtip="locilo_zamenjava">
Pisanje skupaj/narazen	<lekt tip="pravopis" podtip="skupajnarazen">
Sprememba izrazne oblike	<lekt tip="pravopis" podtip="izraz">
Drugo	<lekt tip="pravopis" podtip="krajsava">

Skladnja

Razvezava stavkov	<lekt tip="skladnja" podtip="razvezava">
Združitev stavkov	<lekt tip="skladnja" podtip="zdruzitev">
Zamenjava odvisnika	<lekt tip="skladnja" podtip="zamenjava_odvisnika">
Sprememba priredja	<lekt tip="skladnja" podtip="sprememba_priredja">
Pretvorba skladijskega razmerja	<lekt tip="skladnja" podtip="pretvorba_skladijsko">
Besedni red v povedi	<lekt tip="skladnja" podtip="besedni_red_poved">
Besedni red v besedni zvezi	<lekt tip="skladnja" podtip="besedni_red_zveza">
Pretvorba neosebne/brezosebne oblike v tvorno obliko	<lekt tip="skladnja" podtip="pretvorba_tvorna">
Pretvorba v neosebno/brezosebno obliko	<lekt tip="skladnja" podtip="pretvorba_neosebno">
Pretvorba glagolskega vida	<lekt tip="skladnja" podtip="pretvorba_vid">
Vezava	<lekt tip="skladnja" podtip="vezava">
Stavčno ujemanje/ujemanje naslonskih oblik	<lekt tip="skladnja" podtip="ujemanje">
Zamenjan veznik	<lekt tip="skladnja" podtip="veznik">
Zamenjan predlog	<lekt tip="skladnja" podtip="predlog">
Drugo	<lekt tip="skladnja" podtip="drugo">

3.3 Tehnični opis

Tehnično se korpus Lektor zgleduje po rešitvah v korpusu Šolar (Rozman idr. 2012). Korpus je v formatu XML, ki je zasnovan tako, da je pri istem besedilu mogoče prikazati izvornik in lektorirano besedilo, hkrati z metapodatki o tipih popravkov. Kot prototip prikazujemo vzorec besedila v formatu XML:

```
<w:t>Zaskrbljenost</w:t>
<w:t> je povzročal tudi </w:t>
<w:t>»skokovit porast števila
prosilcev za azil v </w:t>
<lekt tip="pravopis"
podtip="zacetnica_zemljepisno">
  <w:ins>
  <w:t>z</w:t>
  <w:t>ahodni</w:t>
  </w:ins>
  <w:del>
  <w:delText>Zahodni</w:delText>
  </w:del>
</lekt>
<w:t> Evropi in v nekaterih
državah </w:t>
  <lekt tip="pravopis"
  podtip="zacetnica_zemljepisno">
  <w:ins>
  <w:t>s</w:t>
  <w:t>rednje</w:t>
  </w:ins>
  <w:del>
  <w:delText>Srednje</w:delText>
  </w:del>
  </lekt>
<w:t> Evrope,</w:t>
<w:t> ki so se poskušali
sklicevati na ženevsko konvencijo
in se tako izogniti</w:t>
<w:t>omejitvam</w:t>
<w:t> imigracije </w:t>
<w:t>«</w:t>
<w:t>.</w:t>
</w:p>
<w:p>
<w:t>Konec </w:t>
<w:t>hladne vojne je sprožil
nastanek novih frontnih linij,
vzdolž katerih so </w:t>
<lekt tip="skladnja"
podtip="veznik">
  <w:del>
  <w:delText >tako </w:delText>
  </w:del>
  <w:t>na celini </w:t>
```

```
<w:ins>
<w:t>in</w:t>
</w:ins>
<w:del>
<w:delText>kot na</w:delText>
</w:del>
</lekt>
<w:t> morju </w:t>
<w:t>vzklil</w:t>
<w:t>i drugi zidovi, dejanski ali
virtualni</w:t>
<w:t>,</w:t>
<w:t> vendar</w:t>
<w:t>neprepustnejši in
smrtonosnejši</w:t>
<w:t>. Na vzhodu</w:t>
<w:t>je </w:t>
<w:t>Evropska unija</w:t>
<w:t> začela</w:t>
<w:t> ponuja</w:t>
<w:t>ti</w:t>
<w:t> širitev v</w:t>
<w:t> zameno za </w:t>
<w:t>angažiranje</w:t>
<w:t> novih članic pri
nadzoru</w:t>
<w:t>svojih</w:t>
<w:t> meje. Vsak</w:t>
<w:t>a</w:t>
<w:t>je</w:t>
<w:t> moral</w:t>
<w:t>a</w:t>
<w:t> zgraditi svoj </w:t>
<lekt tip="slog" podtip="izbris">
  <w:del>
  <w:delText >lastni </w:delText>
  </w:del>
</lekt>
<w:t>berlinski zid. </w:t>
```

Na podlagi zapisa v XML je mogoče prikazati tako izvorno besedilo:

Zaskrbljenost je povzročal tudi »skokovit porast števila prosilcev za azil v Zahodni Evropi in v nekaterih državah Srednje Evrope, ki so se poskušali sklicevati na ženevsko konvencijo in se tako izogniti omejitvam imigracije«. Konec hladne vojne je sprožil nastanek novih frontnih linij, vzdolž katerih so tako na celini kot na morju vzklili drugi zidovi, dejanski ali virtualni, vendar neprepustnejši in smrtonosnejši. Na vzhodu je Evropska unija začela ponujati širitev v zameno za angažiranje novih članic pri nadzoru svojih meje. Vsaka je morala zgraditi svoj lastni berlinski zid.

deloma pozitivistično deloma humanistično usmerjena, medtem ko je bila	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	kontinentalna celinska etnologija praktično ves
Gorici med letoma 1994 in 2009. Med povabljenimi predavatelji so bili tako	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	kontinentalni celinski etnologi in etnologije kot
zanimanja. Izraz etnologija za samostojno vedo večinoma uporabljajo v	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	kontinentalni celinski Evropi (še posebej v
terena. Na drugi strani so se zelo uspešno preoblikovala nekatera središča	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	kontinentalnih celinskih evropskih etnologij, ki
jugozahodne Azije obsega območje od Maroka do Afganistana in	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	srednje centralne Azije, povezuje pa ga
(Egipt, Sudan, Bliznji vzhod) in Italija Italije (Libija). Na območju Kavkaza in	<lekt2 tip="slog" podtip="tujka">	Srednje centralne Azije so pretežno islamske
rezultat bližnje in organizirane kolektivizacije (obcestne, dolge, okrogle,	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	središčne centralne in pravokotne vasi). V
Saudska Arabija in druge ostale manjše države na Arabskem polotoku) in	<lekt2 tip="slog" podtip="tujka">	Srednje centralne Azije (Kazahstan, Uzbekistan
prostora z značilnimi CBD - funkcijami, druga skupina pa določa obseg	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	osrednjega centralnega poslovnega središča
in druge ostale dejavnosti 24 % (Vresk, 2002a, str. 80). Funkcija bivanja je v	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	osrednjem centralnem poslovnem središču
pa je bila (>>)izjeda domovine(<<) največji zločin. V Leta 1793 so na	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	osrednjem centralnem trgu v Grenobl u a
, še zlasti v islamskih deželah v Severni severni Afriki, Jugozahodni JZ in	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	Srednji centralni Aziji in na Balkanskem
več stopenj središčnih centralnih naselij na podeželju. Tematika podeželskih	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	središčnih centralnih naselij je podrobneje
industrije je ostal velik del poslovnih storitev ostal skoncentriran v	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	osrednjih centralnih poslovnih središčih mest.
in opremljenost s centralnimi dejavnostmi dejavnostim ločimo več stopenj	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	središčnih centralnih naselij na podeželju.
ameriških mestih so bili tako deleži površine posameznih skupin dejavnosti v	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	osrednjih centralnih poslovnih središčih
in kasneje v celo celotno južno in zahodno Evropo, iz doline Inda v južno in	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	srednje centralno Azijo ter iz doline Rumene
angloameriška mesta. Podobno kot mesta v ZDA imajo praviloma značilno	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	središčno centralno poslovno središče z
mesta. V organizaciji cerkvene oblasti je obstajala poudarjena hierarhija.	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	Središča Centri Skofij in nadškofij so postala
dejavnika za nastanek nastanka in razvoj razvoja zgodnjih urbanih	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	središč centrov (Pacione, 2001, str. 39).
plačilne bilance, hkrati pa drugim državam nalagajo prisilne izravnave.	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	Milenjski cilji Razvojni cilji tisočletja {-}
bi v tuji knjigi prebrali svoje besede, pod njimi pa bi bil podpisan nekdo drug?	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	Navedek Citat je priznanje in zahvala, ker smo
Treba Potrebno je še enkrat pregledati vse tri primere: gre morda za	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	navedek citat (v tem primeru pustimo) ali pa
je objavil diplomsko nalogo, katero objavlja.) odveč. Ni treba potrebno, da	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	navedek citat vedno uvedemo s (>>)pravil(<<)
ideje. V današnjem času je citiranje pomembno tudi zato zaradi tega, ker za	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	navedek citat v recenzirani publikaciji navedeni
, gr. {tau}{Ux1F75}{kapa}{omega} {Ux02BD}{topit}{Ux02BC} Kadar dobesedno	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	navajamo citiramo nekega avtorja, pustimo tako
pomembno tudi zaradi tega, da opozorimo na delo in dosežke avtorja, ki ga	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	navajamo citiramo. Nekatere povedinavajamo
da besedilo ni zapisano v navednicah. Včasih del misli parafraziramo, del pa	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	navedemo citiramo, saj uporabljamo parafrazo
tudi zato zaradi tega, ker za navedek citat v recenzirani publikaciji	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	navedeni citirani avtor dobi točke, s katerimi
razvoja znanosti ne moremo pričakovati. {<<}. Zakaj poudarjamo pomen	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	navajanja citiranja: Kako bi se vi počutili, če
članek, ki obsega 20 strani, lahko ima v seznamu literature 60 in več enot.	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	Navajanje Citiranje določenih avtorjev bralcu
, Pogosto je to pogosto prvo, kar pogleda mentor najprej, ko oddate nalogo.	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	Navajanje Citiranje in seznam literature Kelti so
avtorja izjave, ali smo ga prav razumeli in ali se strinja, da ga citiramo. S	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	navajanjem citiranjem pokažemo, da smo delo
podporo tistemu sklepu posredno ovrže našo. Podobno se lahko zgodi tudi pri	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	navajanju citiranju del iz iste stroke, če smo
med reko in mestom. Vsaka skupina se na začetku razdeli v dve 'družini',	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	idealno če je možno, z dvema dvema do štirih
potomcev je napredovalo gospodarstvo na ameriški strani Atlantika, cvetele je	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	transatlantska čezatlantska trgovina, razvijale
bili zelo visoki (za Anliio so denimo ocenjeni le na desetino celotne vrednosti	<lekt1 tip="slog" podtip="tujka">	transatlantske čezatlantske trgovine), zato da

kot tudi lektorirano:

Zaskrbljenost je povzročal tudi »skokovit porast števila prosilcev za azil v zahodni Evropi in v nekaterih državah srednje Evrope, ki so se poskušali sklicevati na ženevsko konvencijo in se tako izogniti omejitvam imigracije«. Konec hladne vojne je sprožil nastanek novih frontnih linij, vzdolž katerih so na celini in morju vzklihi drugi zidovi, dejanski ali virtualni, vendar neprepustnejši in smrtonosnejši. Na vzhodu je Evropska unija začela ponujati širitev v zameno za angažiranje novih članic pri nadzoru svojih meje. Vsaka je morala zgraditi svoj berlinski zid.

Iskanje je omogočeno po tipih popravkov z vzporednim prikazom izvornika in lektoriranega besedila, kot kaže zgornja slika, na kateri je kot jedro konkordance izpisan lektorski poravek, oznaki sledi lektorsko popravljeni del besedila, temu pa avtorjevo izvorno besedilo. Za izpis konkordanc je bil uporabljen program WordSmith Tools 6.0.⁴

4 Sklep

V članku smo predstavili načrt za odkrivanje sekundarnih posegov v prevodno besedilo s korpusnim pristopom. Gradi se specializirani korpus besedil z oznakami lektorskih popravkov, s pomočjo katerega bomo lahko empirično prikazali sekundarne vplive na (prevodna) besedila v slovenskem prostoru. Z vidika prevajalskega procesa gre za pojav, ki ga poznajo le redka kulturna okolja, v slovenskem prostoru pa dosedanja praksa kaže, da tovrstni posegi izrazito zaznamujejo prevajalski proces, prav tako pa vplivajo tudi na obnašanje prevajalcev in njihove prevodne odločitve. Da bi lahko o tovrstnih posegih res relevantno razpravljali, je nujno pridobiti dovolj veliko količino relevantnih podatkov, kar nam bo omogočil korpus, ki smo ga predstavili. Šele z empirično analizo bomo lahko relevantno opisali sekundarne sporočanje vloge, med katere uvrščamo jezikovne posrednike vseh vrst, in potrdili ali ovrgli tezo, da se akterji, ki zasedajo sekundarne

⁴ <http://www.lexically.net/wordsmith/version6/index.html>, dostop 16. 10. 2013.

sporočanjске vloge v slovenskem prostoru, nemalokrat pollaščajjo vloge sporočevalca.

Literatura

- ARHAR HOLDT, Špela, 2006: Gradnja specializiranega korpusa. *Jezik in slovstvo* 51/1. 53–67.
- BIZJAK KONČAR, Aleksandra, DOBROVOLJC, Helena, DOBROVOLJC, Kaja, LOGAR BERGINC, Nataša, KOCJANČIČ, Polonca, KREK, Simon, ROZMAN, Tadeja, 2011: *Slogovni priročnik: sporazumevanje v slovenskem jeziku: kazalnik 17 – Standard za korpusno analizo težav pri tvorbi besedil*. http://www.slovenscina.eu/Media/Kazalniki/Kazalnik17/Kazalnik_17_Slogovni_prirocnik_SSI.pdf
- BÉJOINT, Henri, 1994: *Modern Lexicography. An Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- DOBROVOLJC, Helena, 2004: *Pravopisje na Slovenskem*. Ljubljana: ZRC Založba, ZRC SAZU.
- GORJANC, Vojko, 2005: *Uvod v korpusno jezikoslovje*. Domžale: Izolit.
- GORJANC, Vojko, 2012a: Encoding heteronormativity in the target culture: Slovenian Translations of The Merchant of Venice. *META – Journal des traducteurs/Translators' Journal* 57/1. 145–158. <http://www.erudit.org/revue/meta/2012/v57/n1/1012746ar.html?vue=resume&mode=restriction.%20doi:%2010.7202/1012746ar>
- GORJANC, Vojko, 2012b: Ideologija heteronormativnosti, prevodna in jezikovna norma. Aleš Bjelčevič (ur.): *Ideologije v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. 48. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 38–44.
- KOCIJANČIČ POKORN, Nike, 2003: *Misliti prevod: izbrana besedila iz teorije prevajanja od Cicerona do Derridaja*. Ljubljana: Študentska založba.
- KOCIJANČIČ POKORN, Nike, 2009: Prevodoslovno proučevanje literarnih prevodov. Nike Kocijančič Pokorn (ur.): *Sodobne metode v prevodoslovnem raziskovanju*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 40–58.
- LIMON, David, 2009: Sociological and ethnographic approaches to non-literary translation. Nike Kocijančič Pokorn (ur.): *Sodobne metode v prevodoslovnem raziskovanju*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete. 12–39.
- LOGAR BERGINC, Nataša, GRČAR, Miha, BRAKUS, Marko, ERJAVEC, Tomaž, ARHAR HOLDT, Špela, KREK, Simon, 2012: *Korpusi slovenskega jezika Gigafida, KRES, ccGigafida in ccKRES: gradnja, vsebina, uporaba*. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno slovenistiko in Fakulteta za družbene vede.
- NEBESKÁ, Iva, 1999: *Jazyk. Norma. Spisovnost*. Praga: Karolinum.
- POPIČ, Damjan, 2009: *Prevajalec med normo in rabo. Diplomsko delo*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- POPIČ, Damjan, 2012: Pravopis in krivi pismouki. Nataša Jakop, Helena Dobrovoljc (ur.): *Pravopisna stikanja. Razprave o pravopisnih vprašanjih*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 193–202.
- POPIČ, Damjan, 2013: Je etično popravljati prevode? Aleš Bjelčevič (ur.): *Etika v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. 49. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 118–123.
- ROZMAN, Tadeja, STRITAR, Mojca, KOSEM, Iztok, 2012: *Šolar – korpus šolskih pisnih izdelkov*. Tadeja Rozman, Irena Krapš Vodopivec, Mojca Stritar in Iztok Kosem: *Empirični pogled na pouk slovenskega jezika*. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno slovenistiko. 15–51.
- STABEJ, Marko, 2000: Dvotirnost normativnosti v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku. Lada Badurina, Boris Pritchard, Diana Stolar (ur.): *Jezična norma i varieteti*. Zagreb, Reka: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku. 511–515.
- STABEJ, Marko, 2012: Jezik, nazori in nadzor. Aleš Bjelčevič (ur.): *Ideologije v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. 48. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 11–20.
- TOURY, Gideon, 1982: A Rationale for Descriptive Translation Studies. *Dispositio* VII/19–21. 23–39.
- TOURY, Gideon, 1995: The Nature and Role of Norms in Translation. Gideon Toury (ur.): *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam: John Benjamins. 53–69.

- TOURY, Gideon, 1999: A handful of paragraphs on »Translation« and »Norms«. Christine Schäffner (ur.): *Translation and Norms*. Clevedon: Multilingual Matters. 10–32.
- VIDOVIČ MUHA, Ada, 2003: Sodobni položaj nacionalnih jezikov v luči jezikovne politike. Ada Vidovič Muha (ur.): *Slovenski knjižni jezik – aktualna vprašanja in zgodovinske izkušnje: ob 450-letnici izida prve slovenske knjige. Obdobja 20*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete. 5–25.
- VITEZ, Primož, 2009: Lektoriranje in odgovornost. Marko Stabej (ur.): *Infrastruktura slovenščine in slovenistike. Obdobja 28*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 393–399.
- ZLATNAR MOE, Marija, 2002: *Prevodi Hamleta v slovenskem literarnem sistemu: slogovne paradigme. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.